

祭

MACURI – japonské slavnosti

Velvyslanectví Japonska v České republice
Praha 1, Malá Strana, Maltézské náměstí 6

Japan.
Endless
Discovery.

Visit Japan - Japan. Endless Discovery.
<http://www.visitjapan.jp/eng/index.html>

Mapa nejznámějších japonských slavností *MACURI*

祇園祭
Gion macuri

郡上おどり
Gudžó odori

長岡まつり
Nagaoka macuri

ひろしまフラワー
フェスティバル
Květinový festival v Hirošimě

博多どんたく
Hakata dontaku

長崎くんち
Nagasaki kunchi

阿波踊り
Awaodori

天神祭
Tendžin macuri

青森ねぶた祭
Aomori nebuta macuri

さっぽろ雪祭り
Sapporo juki macuri

Sapporo

Aomori

Daisen

Sendai

Nagaoka

Cučiura

Tokio

全国花火競技大会
**Celostátní přehlídka
a soutěž ohňostrojů (Daisen)**

仙台七夕
Sendai tanabata

土浦全国花火競技大会
**Celostátní přehlídka a soutěž
ohňostrojů (Cučiura)**

山王祭
Sannó macuri

神田祭り
Kanda macuri

Všechny jsou si podobné a přesto je každý jiný, některé jsou staré jedno a půl tisíciletí, jiné jen pár desítek let, ale návštěva jakéhokoliv ze stovek japonských svátků *macuri* nabízí bystrému pozorovateli možnost poznat japonskou kulturu lépe než z několika naučných knih. *Macuri* jsou pro Japonce součástí celé řady slavnostních událostí během roku a vítaným rozptýlením v každodenním životě.

Macuri je v původním smyslu rituál v japonském náboženství šintó*. Jeho název je odvozen od sloves *macurau*, resp. *macuru*, která znamenají sloužit, vyjadřovat úctu, být poslušný někomu nadřazenému, ale také bavit jej. Při *macuri* jsou těmito autoritami božstva *kami*, která v určitém období přicházejí k lidem, přijímají od nich obětiny a nechávají se pocítit pestrou hudební i taneční podívanou. Podobně jsou uctívány také duše zemřelých předků, které se pravidelně vrací do domů svých příbuzných. Rodina jim předkládá jídlo a pití, dělá jim společnost a stará se o zábavu, jakoby byly naživu. Archaické šintóistické rituály byly velice jednoduché, většina se odehrávala v domácnostech, kolem posvátného stromu, či u posvátné skály, v blízkosti rýžoviště nebo na břehu moře. Předcházela jim očista a půst. Posvátné místo, kam v noci sestupovala božstva, označovaly posvátné provazy. Časem se funkce vykonávání šintóistických obřadů přenesla na svatyně. Důležitý význam *macuri* v japonské společnosti dokazuje skutečnost, že rituály a administrativní funkce v Japonsku nebyly od starověku až do poloviny 20. století rozlišovány; platil šintóistický princip jednoty náboženství a politické správy. Stát prováděl nejdůležitější rituály, jejichž účelem bylo zajištění míru a prosperity celé země a nejvyšší obřadní funkci v nich měl císař.

Macuri a roční období

K jaru odedávna patří zejména *macuri* úzce související se zemědělstvím, jejichž základním motivem jsou rituály a modlitby za hojnou sklizeň. Podle lunárního kalendáře začínaly už novoročními svátky. V tuto dobu božstvo hor a lesů sestupuje do nížin a stává se z něj božstvo pole, které dohlíží na zdárný průběh zemědělského cyklu. Při *macuri* bývají symbolicky předváděny jednotlivé fáze růstu rýže a odpovídající zemědělské práce.

Na podzim lidé božstvům vzdávají dík za bohatou sklizeň a prosí je o přízeň božstev i do příštího roku. Obětují božstvům z první sklizně a společně s nimi hodují.

Zatímco jarní a podzimní *macuri* jsou spjaté především se zemědělstvím, tématy letních

macuri ve městech často bývají rituály za hladký průběh horkého léta a zahánění nemocí. Nejznámějším je Gion *macuri* v Kjótu. Především v červenci a srpnu se konají městské festivaly, jejichž součástí jsou velkolepé průvody s honosnými nosičky a přenosnými svatyněmi symbolicky nesoucími božstvo. V letních měsících hrozí největší nebezpečí epidemií, požárů a jiných neštěstí, které byly vždy chápány jako projevy hněvu božstev nebo duší ukřivděných zemřelých. Proto je cílem mnoha festivalů rozložení božstva a duše utiřit. K tomuto období patří také projevy úcty k předkům a pestré ohňostrojev přehlídky.

V zimě se pořádají především *macuri* související s novoročními svátky. V oblastech, kde napadne hodně sněhu si velkou oblibu získaly sněhové festivaly.

Spolu s postupným ubýváním zájmu o náboženství se začaly jako *macuri* chápat i veškeré slavnosti, jichž se účastní velké množství lidí, i takové, které s náboženstvím nemají nic společného. Dnes se slovo *macuri* používá také pro festivaly a rozmanité slavnosti. Za *macuri* se považuje i festival zeleného čaje, školní festival či přehlídka ohňostrojů.

Tance bon odori

Bon odori patří mezi nejoblíbenější a svou tradicí dlouhou 500 let také mezi nejstarší japonská lidová umění. Jeho počátky spadají do 15. století, kdy se do popředí dostávala kultura nižších vrstev obyvatelstva a rozmáhalo se tzv. *odori nenbucu*, jeden z druhů lidové buddhistické praxe, vycházející ze starého rituálu konejšení duší mrtvých, konaného vždy 15. července lunárního kalendáře, v den, na který připadal úplněk. Tato praxe spočívala ve vzývání jména Buddhy Amidy při spontánním skupinovém tanci za svitu měsíce. Její náboženský charakter však postupně ubýval na významu a ve druhé polovině 16. století již převládala účel zábavy. Přidaly se tradiční nástroje a písně. Tanec se pak rychle rozvíjel jako specifický druh umění, který je dodnes součástí letního svátku duší zemřelých předků, svátku *bon*. Vzhledem k souvislosti s tímto svátkem se pro něj vžil název *bon odori*.

Tradice *bon odori* se bez písemných záznamů předávala z generace na generaci a rozšířila se do všech oblastí Japonska, ačkoliv s mnoha regionálními rozdíly. Někde pokračuje stará místní tradice *bon odori*, jinde je pořádají sousedské komunity jako svého druhu *macuri* s hlavním cílem podpořit přátelské vztahy mezi místními obyvateli.

Japonské ohňostroje

Léto bez ohňostrojů si v Japonsku nikdo nedovede představit. Říkají jim doslova „ohnivé květy“ (*hanabi*), protože světelné obrazce mají tvar rozkvetlých květin, nejčastěji chryzantémy nebo pivoňky. Samosprávy pořádají velké ohňostrojové přehlídky *hanabi taikai* na širokých prostranstvích nebo v blízkosti řek. Pro všechny je návštěva *hanabi* svátkem a rozptýlením. Mnozí přicházejí oblečení do letního bavlněného kimona, kterému se říká *jukata*, obuti do dřeváku *geta* a v ruce kromě fotoaparátu drží vějíř *učiwa*. V okolí dějiště nechybí stánky s občerstvením.

Ohňostroje mají v Japonsku poměrně dlouhou historii. Střelný prach přivezli do Japonska v polovině 16. století Evropané spolu se střelnými zbraněmi. Některé záznamy vypovídají, že první ohňostroj v Japonsku shlédl v roce 1613 ve svém sídle Sunpu šógun Tokugawa Iejasu. Zpočátku byly ohňostroje zábavou vyšších vrstev obyvatelstva, ale ještě během období Edo (1600–1848) se rozšířily i mezi obyčejný lid.

Mezi svátky a festivaly je možno pozorovat celou řadu krajových odlišností, avšak na žádném nechybějí atrakce, při kterých si návštěvníci mohou vyzkoušet například vylovit „zlatou ryбку“ nebo vystřelit hračku ve střelnici, občerstvit se populárními pochoutkami jako jsou smažené kuličky s kousky chobotnice (*takojaki*), smažené placky se zelím a dalšími ingrediencemi dle chuti (*okonomijaki*), kuřecí špízy (*jakitori*), smažené nudle (*jakisoba*), cukrová vata, ovoce v čokoládě a mnohé další.

V našem bulletinu zdaleka není dost místa pro všechny japonské svátky. Vybrali jsme jen několik nejznámějších.

*) Šintó, doslova „cesta *kami*“ (bohů, božstev) je původní náboženství Japonska či spíše skupina různých japonských náboženských představ a přístupů formovaných od prehistorie po současnost. Termín vznikl až v 6. století, kdy bylo třeba odlišit domácí náboženské tradice od pronikajícího buddhismu. Šintó nemá žádného

zakladatele, žádné doktríny ani posvátné texty. Charakterizuje je polyteismus, kult císaře, kult plodnosti a uctívání přírody. Historicky bylo šintó ovlivněno čínskou civilizací, zejména konfucianismem a buddhismem, ale uchovalo si své původní principy.

さっぽろ雪祭り

Sapporo juki macuri

Kde: Sapporo (pref. Hokkaido)
Kdy: začátkem února
<http://www.snowfes.com/>

Sapporo juki macuri (Sněhový festival v Sapporu) je největší událostí ostrova Hokkaido. Stovky úchvatných nasvícených objektů různých velikostí a tvarů každoročně shlédne kolem dvou milionů lidí nejen z ostrova, ale z celého Japonska a dokonce i ze zámoří. Dnes je tento turisticky orientovaný festival světovou událostí; od roku 1974 je jeho součástí také mezinárodní soutěž.

Probíhá každoročně na začátku února po dobu jednoho týdne současně na třech místech Sappora: v parku Ódori, v zábavní čtvrti Susukino a ve sportovním areálu Sapporo Community Dome, nazývaném též Cudómu. Zatímco park Ódori v centru města nabízí 1,5 km dlouhou procházku mezi rozmanitými objekty vytesanými ze sněhu a ledu, v areálu Cudómu si návštěvníci mohou dosyta užít mnoha zimních radovánek včetně klouzačky či sněhových raftů. Susukino láká na tajuplné, až neuvěřitelné sochy z ledu a zvláštností jsou ledové objekty obsahující ryby a mořské plody. Nedaleké International Square se stává dějištěm mezinárodní soutěže o nejlepší sněhový objekt, které se účastní více než 10 týmů z celého světa. Žádný návštěvník si nenechá ujít také večerní podívanou na zajímavě osvětlené objekty.

Festival se poprvé uskutečnil v roce 1950 za spolupráce Sapporské turistické asociace a města Sapporo. Myšlenka pocházela z malého sněhového festivalu, který v roce 1935 uspořádala základní škola ve městě Otaru. Autory objektů na prvních ročnících festivalu byli středoškolsí studenti a počet objektů nepřesahoval 5 nebo 6 kusů. Rozměr festivalu však rok od roku narůstal. Výškový limit objektů byl zpočátku omezen na 7 m, ale na 4. festivalu v roce 1953 vytvořili studenti technické střední školy ze Sappora 15 m vysoký objekt nazvaný Nanebevstoupení, který se stal předobrazem současných velkoformátových objektů vyrobených ze sněhu s využitím mechanizace. Na objektech vystavených na jubilejním 10. ročníku už pracovalo 2,5 tisíce lidí. Festival tehdy poprvé natáčela televize a informovaly o něm celostátní noviny, což výrazně zvýšilo návštěvnost v následujících letech.

Postup při práci se sněhem je rozdělen do několika fází. Nejprve se z navezeného sněhu vytvoří základní sněhová platforma, která se nechá

ztrhnout. Staví se konstrukce, která určuje rozsah sněhového materiálu a zároveň slouží jako lešení. Na platformu se jeřábem postupně nanáší další sníh až do výše této konstrukce. Když všechen sníh ztuhne, začíná se nahrubo vytesávat. Poté se pracuje na detailech. Když je hotovo, odstraní se lešení a probíhají závěrečné úpravy.

青森ねぶた祭り

Aomori nebuta macuri

Kde: Aomori (pref. Aomori)
Kdy: 2.–7. srpna
<http://www.nebuta.or.jp/>

Aomori nebuta macuri je velká letní slavnost v prefektuře Aomori na severu ostrova Honšú, kterou každoročně navštíví na 3 miliony lidí. Od roku 1980 patří mezi Významné nehmotné památky tradiční japonské kultury.

Původ a počátky této pozoruhodné slavnosti nejsou zcela jasné. Podle jedné verze vychází Aomori nebuta z jednoho z místních úkonů při svátku *tanabata* (7. července), zvaného *nemuri nagaši*, při kterém se symbolicky na znamení očisty od zla po řece či na moře posílají papírové lucerny. Další verze hledá kořeny v legendě o bojovníkovi Sakanoue no Tamuramaro (758 – 811), který později obdržel titul vrchního velitele – pokračitele barbarů, když přijel do tehdejší provincie Mucu (dnešní Aomori) potlačit kmen Emiši. Aby nepřítel zastrašil, přestrojil prý vojáky tak, aby připomínali obrovské příšery hrající na píšťaly a bubny. Tímto motivem se inspirovala „Cena Tamuramaro“, která se od roku 1962 udělovala nejlepším účastníkům Nebuta macuri. (V roce 1995 byla přejmenována na „Velkou cenu nebuta“.)

Vrcholem Aomori nebuta macuri je průvod tzv. *nebuta*, obřích alegorických loutek, či spíše objektů z povoskovaného papíru. Některé jsou

naložené na vozech, jiné se jen nesou. Poslední den svátku se *nebuta* nakládají na lodě a posílají na moře. Náměty *nebuta* bývají většinou japonská a čínští legendární či historičtí hrdinové, postavy z divadla *kabuki*, různá strašidla, buddhové a božstva *kami*, ale v posledních letech také místní legendy a významné osobnosti. Inspirací se stává i televize, zejména historické seriály televizní stanice NHK. Každá konstrukce *nebuta* je zevnitř působivě osvětlena. Součástí Aomori nebuta macuri jsou také četné ohňostroje.

Postup při výrobě *nebuta* je následující. Nejprve se rozhodne o tématu, poté se zhotoví náčrtek a začnou se vyrábět jednotlivé detaily jako tvář, ruce, meč apod. Následuje příprava drátěné kostry (dříve se používal bambus), do které se poté instaluje světelný zdroj (dříve svíčky, nyní lampy). Kostra se pak oblepuje japonským papírem, na který se tuší nakreslí obrysy. Ještě před vybarvením se papír musí natřít voskem, aby se barvy nerozpíjely.

Celostátní přehlídka a soutěž ohňostrojí

Kde: Daisen (pref. Akita)
Kdy: konec srpna
http://www.obako.or.jp/kaigisho/01_hanabi/01_hanabi.htm

Celostátní přehlídka a soutěž ohňostrojí se koná každoročně čtvrtou sobotu v srpnu ve Sportovním parku u řeky Omono ve čtvrti Ómagari ve městě Daisen. Pro povzbuzení místního turistického ruchu se událost nazývá též Celojaponská přehlídka ohňostrojí v Ómagari či krátce Ohňostroje v Ómagari (*Ómagari no hanabi*). V Japonsku se pořádá opravdu mnoho velkých ohňostrojí, ale řekne-li se „Celostátní soutěž a festival ohňostrojí“, myslí se tato. Svým rozsahem i významem všechny ostatní převyšuje.

První ohňostroje slavnosti se v Ómagari uskutečnily v roce 1910. Vzhledem k mezerám způsobeným válkou a několika velkými přírodními neštěstími se však v roce 2010 nekonaly po sté, ale pouze po čtyřiaosmdesáté. Historie ohňostrojí v Ómagari jinak sahá až do doby Edo, kdy Ómagari zkvétalo jako přístavní město a ohňo-

stroje se pořádaly pro pobavení obchodníků, kteří sem připlouvali se svým zbožím.

Na protějším břehu řeky Omono se rozprostírají hory Himekami a Fukuden, které umožňují jedinečný vizuální i akustický zážitek z ohňostrojí, nerušený světly a zvuky města. Festival je zvláště také tím, že jeho součástí jsou ohňostroje za bílého dne, jediné v celém Japonsku. Každým rokem sklízí veliký úspěch tematické ohňostroje,

tzv. Wide Starmine, na kterých celý rok pracuje mládež z Ohňostrojevého družstva Ómagari. Nejedná se o jednu sérii hvězdných pum, ale o celou řadu sérií odpalovaných z více různých míst a za hudebního doprovodu. V roce 2010 byla jednotným tématem tohoto velkolepého ohňostroje „Výzva“ do dalších sta let.

仙台七夕

Sendai tanabata

Kde: Sendai (pref. Mijagi)
Kdy: 6.–8. srpna
<http://www.sendaitanabata.com/>

Kdo přijede do Japonska začátkem července, nemůže si v ulicích nepovšimnout pestrých ozdob z bambusových větví a barevných papírů. V tomto období se slaví *tanabata*, velice starý svátek, který nese prvky japonské i čínské tradice. Japonská koncepce očistných rituálů a legenda o dívce (šamance) Tanabatacume, která u vody čeká na příchod božstva a tká přitom pro ně roucho, splynuly s čínským zvykem oslavovat setkání hvězd, milenců Pasáčka (Altair) a Tkadleny (Vega), ke kterému

na obloze dochází jen jednou za rok, 7. dne 7. měsíce. V Číně si dívky od hvězd přejí stát se zručnějšími v šití a jiných ručních pracích a předkládají hvězdám různé obětiny. Tento zvyk se rozšířil také mezi japonskou aristokratickou společností období Heian a později mezi obyčejný lid, ale tam měl vždy spíše povahu svátku božstva vody, touto dobou tolik důležité pro růst rýže, a dále také očistovacích rituálů jako příprav na nadcházející svátek předků. Obětovaly se konice a krávy vyrobené z čerstvě sklizených okurek a lilků. Měly božstvům a předkům sloužit k přepravě mezi tímto a oním světem. Varianta vycházející z čínské tradice se do širokých vrstev rozšířila až v období Edo. Dívky si přály stát se dovednými v ručních pracích a chlapci zase v kaligrafii. Na proužky papíru psali básničky a svá přání. Dnes všichni na různé papírky píší jakákoliv svá přání a věší je spolu s různými papírovými ozdobami na bambusové větve.

Počátek tradice Sendai tanabata macuri v oblasti Tóhoku na severu ostrova Honšú souvisí s iniciativou místního feudála a vojevůdce začátku období Edo Masamuneho Date (1567–1636). Slavnosti ve velkém stylu se však stal v polovině 20. století. *Tanabatasan*, jak se zde také nazývá, se v souladu s lunárním kalendářem slaví 7. srpna. Oslavy začínají už 6. a pokračují do 8. srpna. Na programu jsou ohňostroje, koncerty a mnoho dalších zábavných událostí. Sendai tanabata macuri každoročně navštíví přes 2 miliony návštěvníků. Je jednou z největších událostí regionu.

Velkolepé ozdoby z japonského papíru na tři dny zcela zaplaví obchodní pasáže před sendaiským nádražím, čtvrtí Ičiban, hlavní ulici Čúódóri, menší pak zdobí obchody a domácnosti. Říká se, že počet ozdob v ulicích dosahuje tří tisíců.

Sendaiské *macuri* ovlivnilo i svátky *tanabata* v ostatních částech Japonska. Místní výrobci a obchodníci tyto charakteristické ozdoby do- dávají např. do Tokia, na letiště, nádraží v celém Japonsku.

Ozdoby při svátku tanabata v Sendai jsou sedmi druhů a každý symbolizuje jiné přání.

- *tanzaku* proužky papíru – na ně se píší různá přání např. úspěch ve studiu či v kaligrafii
- *kamikoromo* kimono – proti přírodním neštěstím, pro zdraví
- *oridzuru* jeřábi – dlouhověkost
- *kinčaku* taštička – úspěchy v obchodování
- *toami* síť – bohatý rybolov
- *kuzu* košík – pořádek a spořivost
- *fukinagaši* symbolizuje vlákna Tkadleny, největší a nejtypičtější dekorace

土浦全国花火競技大会

Celostátní přehlídka a soutěž ohňostroju ve městě Cučiura

Kde: Cučiura (pref. Ibaraki)
Kdy: začátek října
<http://tsuchiura-hanabi.jp/>

Tato podívaná, na kterou se sjíždějí pyrotechnici z celého Japonska, se ve městě Cučiura koná již od roku 1925, kdy Baihó Akimoto, hlavní mnich z chrámu Džinrjúdži ve čtvrti Bunkjó, ze svých vlastních peněz na břehu jezera Kasumigaura uspořádal soukromou soutěž v ohňostrojích za účelem povzbuzení místní ekonomiky a na počest mladých pilotů námořních a leteckých sil Kasumigaura, kteří zahynuli při cvičných letech.

S výjimkou přerušení za války se ohňostrojová přehlídka od té doby koná každoročně, v současné době v blízkosti řeky Sakuragawa. Zvláštností je, že na rozdíl od většiny ohňostrojů se tento ne-

koná v létě, ale na podzim. Každoročně přiláká více než 700 tisíc lidí a tato vysoká návštěvnost ji činí největší událostí v prefektuře Ibaraki. Ohňostroje obvykle začínají v šest hodin večer a trvají přibližně dvě hodiny. Na protějším břehu řeky jsou zajištěna místa pro diváky, z nichž na některá se během srpna přijímají rezervace.

長岡まつり大花火大会

Nagaoka macuri velká přehlídka ohňostroju

Kde: Nagaoka (pref. Niigata)
Kdy: začátek srpna
<http://nagaokamacuri.com/>

Každý rok během tří dnů začátkem srpna se v řečišti nejdelší japonské řeky Šinano konají nádherné ohňostroje, jedny ze tří největších v oblasti Ečigo. Jejich zvláštností jsou tzv. *sandžaku dama*, pumy o průměru 3 stop (přes 90 cm) a váze 300 kg, které na obloze ve výšce 600 m vytvoří obrazec široký 650 m. Další ohňostroje jsou odpalovány na různých místech Nagaoky ve vteřinových intervalech. Mezi nejslavnější patří ohromující ukázka Niagarských ohňových vodopádů, na které se vypálí 400 až 500 krát v intervalech 2 minut. Další zvláštností jsou ohňostroje, které provází různé hlasové či světelné vzkazy.

神田祭り

Kanda macuri

Kde: Tokio
Kdy: polovina května
<http://www.kandamyoujin.or.jp/kandasai/>

Kanda macuri je slavnost s tradicí dlouhou více než 1200 let, která se koná v tokijské svatyni Kanda mjódžin. Spolu se Sannó macuri a Fukagawa Hačiman macuri patří mezi Tři velké macuri Eda (dřívější název Tokia) a zároveň je také vedle Gion macuri v Kjótu a Tendžin macuri v Ósace jedním ze tří největších japonských *macuri* vůbec. Na jeho organizaci spolupracuje 108 místních spolků.

Svatyně Kanda, dobře známá také pod názvem Kanda mjódžin, byla založena v roce 730 a kromě dvou z nejdůležitějších božstev japonské mytologie, Ónamuči no kami (lidově také Daikoku-sama) a Sukunabikona no mikoto (Ebisu-sama), uctívá také duši vojévůdce doby Heian, Taira no Masakado. Pozdější první šógun edského šóguná-

tu, Iejasu Tokugawa, se sem přišel modlit za vítězství v bitvě u Sekigahary. Dne 15. září, ve stejný den, kdy se tehdy Kanda macuri konalo, ji roku 1600 skutečně vyhrál a ovládl celou zemi. Svatyně i místní *macuri* se napříště těšily významné přízni rodu Tokugawa a slavnostní průvody s přenosný-

mi svatyněmi *mikoši* a zejména pro Kanda macuri typickými alegorickými vozy *daši* přicházely až k hradu Edo.

V polovině období Meidži (1868–1912) z úsporných důvodů i kvůli houstnoucí síti elektrického vedení výrazně ubylo velkých vozů a poz-

ději bylo macuri přesunuto na květen, aby jeho průběh neohrožovaly tajfuny a epidemie charakteristické pro září. V období Taišó (1912–1926) průvody daši takřka úplně nahradily přenosné svatyně mikoši a spolu s nimi se začala vypravovat také nosítka *hóren*.

Velké zemětřesení v Tokiu v roce 1923 a válka festival na několikrát přerušily. Dnes se Kanda macuri v úplně podobě se všemi původními úkony koná jednou za dva roky, příští připadá na rok 2011.

山王祭

Sannó macuri

Kde: Tokio

Kdy: polovina června

<http://www.hiejinja.net/jinja/sanoh/>

Sannó macuri je slavnost svatyně Hie v tokijské čtvrti Čijoda, na jehož organizaci se podílejí také sousední čtvrti Cúo a Minato. Koná se vždy od 9. nebo 10. června do 16. června, ale jen v letech

郡上おどり

Gudzó odori

Kde: Gudzó (pref. Gifu)

Kdy: 32 večerů od poloviny července do začátku září

<http://www.gujohachiman.com/kanko/>

Gudzó odori jako součást slavností ve svatyni Hačiman patří k nejznámějším z tradičních tanců *bon odori*, ovlivněným také středověkými tanečními formami vycházejícími z buddhismu (*nenbucu odori* a *fúrjú odori*). V roce 1996 byl státem označen za Významnou nehmotnou lidovou kulturní památku.

O počátek tohoto hromadného tanečního veselí nejsou dochovány příliš přesné informace. Ví se, že událost na začátku doby Edo podporoval vojevůdce a pozdější kníže Jošitaka Endó (1550–1632), aby upevnil vztahy mezi obyvateli léna a později také vrchnost ve střední době Edo, aby po několika rolnických povstáních docílila zlepšení vztahů mezi všemi čtyřmi vrstvami obyvatelstva. Tančili muži i ženy všech společenských tříd včetně samurajů.

Průběh

První den provedou šintóističtí duchovní oblečení v bílém rituální přesun duší tří božstev uctvávaných ve svatyni Kanda z hlavní svatyně do nosítek *hóren* a přenosných svatyní *mikoši*. Jedna nosítka jsou určena pro Ónamuci no kami, druhá duši bojovníka Taira no Masakado a do *mikoši* usedá božstvo Sukunabikona no mikoto. Druhý den představitelé 108 spolků z okolních čtvrtí povolají božstva do svých *mikoši*. Třetí den před pátou hodinou ráno přinesou *hóren* a *mikoši* s třemi božstvy před svatyni Kanda a probíhá jejich výzdoba. V osm hodin vyráží procesí od svatyně na celodenní okružní pouť o délce 30 km přes čtvrti Kanda, Nihonbaši, Maru-

nouči a Akihabaru a k večeru se vrátí zpátky ke svatyni. Cestou se k průvodu postupně přidávají *mikoši* účastnických spolků. Čtvrtý den se průvody s *mikoši* jednotlivých spolků vydávají ke svatyni Kanda. Pravidelnou součástí třetího a čtvrtého dne je také festival bubnů *taiko* v blízkém parku Mijamoto, na kterém vystupuje mnoho souborů z celého Japonska. Průvody představují nejatraktivnější součást festivalu, ale z formálního hlediska je nejdůležitější událostí festivalu i celého roku rituál, který se odehrává každoročně 15. května ve svatyni Kanda. Za účasti představitelů všech spolků se koná modlitba za mír a bezpečí v Japonsku.

Krysy, Tygra, Draka, Koně, Opice a Psa se už od roku 1681 z úsporných důvodů uskutečňuje velký průvod. Střídá se se slavností blízké svatyně Kanda, která se rovněž pořádá jen jednou za dva roky. Každá z těchto slavností je vedle Gion macuri v Kjótu a Tendžin-sai v Ósace mezi všemi japonskými *macuri* každoročně jednou ze tří největších.

Hlavní božstvo svatyně Hie, Ójamakui no kami, původně božstvo hory Hie v prefektuře Šiga, bylo od založení tokugawského šógunátu v Edu ochranným božstvem rodu Tokugawa a jejich hradu. Svátek se proto díky štedré šógunátní podpoře rozvinul ve velikou událost. Na slávě však

začal ztrácet spolu s úspornými opatřeními upadajícího šógunátu v polovině 19. století. Koncem 19. století se vysoké vozy *daši*, kterých kdysi bývalo 45, vzhledem ke špatné manipulovatelnosti mezi dráty elektrického vedení a kvůli různým změnám v infrastruktuře, ale možná také pro vysoké náklady jednotlivých účastnických částí Tokia na jejich provoz, rozprodávaly do oblastí mimo hlavní město. Později se alespoň ty, které se uchovaly v okolních prefekturách vrátily a používají se dodnes.

Za druhé světové války byla svatyně při náletech zničena a svátek se pak v obnovené svatyni konal až roku 1952.

Průběh

Na tři sta lidí oblečených do dobových kostýmů, nosítka *hóren*, přenosné svatyně *mikoši* a vozy *daši* vyráží v osm hodin ráno od svatyně Hie. Za zvuků tradiční hudby prochází průvod dlouhý asi 600 m kolem tokijského hlavního nádraží, po Ginze, před budovou parlamentu a dalšími ústředními částmi Tokia. Tradičně je jedním ze stanovišť průvodu také císařský palác, dříve sídlo šógunů. Ve svatyni Hie je v tuto dobu instalován posvátný obří prstenec z trávy (*činowa*), kterým lidé prochází, aby se rituálně očistili a zbavili hříčů. Tento zvyk je typický pro měsíc červen a k vidění je touto dobou ve svatyních po celém Japonsku. Kombinace veselé okázalosti se vznešenou elegancí činí Sannó macuri skutečně nádherným zážitkem.

Na každou melodii se tančí trochu jinak, ale základní choreografie je jednoduchá, každý se jí hned naučí. Muži i ženy většinou tančí oblečení v *jukatách* a dřeváčích *geta*. Tance se může zúčastnit každý. Většinou převládají tanečníci nad diváky.

Melodiím, které doprovází Gudzó odori se říká Gudzó buši. Tvoří je 10 melodií a každý den se tančí na jinou.

Taneční slavnosti vrcholí mezi 13. a 16. srpnem, kdy se odehrává tzv. *tecuja odori*, při kterém celé město tančí až do čtyř rána.

Gion macuri

Kde: Kjóta

Kdy: 1.–31. července

<http://www.gionmatsuri.jp/>

Gion macuri, Gion'e nebo také Gion-san. Ve všech případech jde o letní slavnost v kjótské svatyni Jasaka (Jasaka džindža), která je v Kjótu bezesporu tou největší událostí léta a zároveň také jedním ze tří nejzáměšších a nejatraktivnějších *macuri* vůbec. V délce a v celkové okázalosti jej žádné jiné nepředčí. Není s podivem, že patří na seznam významných nemotných památek japonské lidové kultury.

Počátky Gion macuri sahají do roku 869, kdy se v Kjótu, tehdejší hlavním městě, rozšířila morová epidemie. Lidé si ji vysvětlovali jako projev hněvu boha Gozu Tennó, který má moc přinášet zdraví i nemoc a je uctíván ve svatyni Jasaka ve čtvrti Gion v kjótském obvodu Higašijama. Oby-

vatelé Kjóta uspořádali rituál, tzv. *Gion gorjoe*, aby si mocného boha udobřili. Do zahrady Šinsen'en v jižní části paláce Nidžódžó umístili přenosnou svatyni *mikoši* a zabolli sem 66 dlouhých halaparten *hoko*, představujících všech 66 japonských provincií, na které bylo tehdejší Japonsko rozděleno. Tyto halaparty do sebe měly vtáhnout všechnu nemoc a ochránit tak před ní celou zemi. Během 10. století se slavnost stala každoroční událostí podporovanou svatyní Jasaka. Za války Ónin (1467–77) však zanikl a zapomenut zůstal i na několik desetiletí po ní. V 16. století Gion macuri obnovili měšťané a obchodníci. Postupně pak narůstal do stále větších rozměrů a největšího rozkvětu se dočkal ve zlatém věku měšťanské kultury koncem období Muromači a v období Edo. Jednotlivé čtvrti (*jamabokočó*) soupeřily v honosnosti a typické obrovské vozy *jama* a *hoko*, kterým se souhrnně říká *jamaboko*, se začaly zdobit úchvatnými cizokrajnými i tradičními kjótskými tkaninami. Z celkem 32 *jamaboko* je jich 29 na seznamu významných hmotných památek japonské lidové kultury.

Velké *jamaboko* jsou dvoupatrové, až 8 m vysoké dřevěné vozy, které tvarem připomínají šintóistické svatyně. V jejich podobě a funkci se snoubí prvky náboženství, mytologie i historie. Spolu s *hoko* na vršku měří nejvyšší 25 m a váží až 12 t. Dodnes na nich každoročně může více než 1,5 milionu návštěvníků obdivovat velké množství kulturních památek, mezi nimiž nechybí například cenné tapiserie z Evropy, Středního východu a Asie. Právě průvod vozů *jamaboko* 17. července, připomínající doslova chodící muzeum, je vrcholem celého Gion macuri. Ve vo-

zech sedí hudebníci a na tradiční nástroje hrají specifické melodie k *macuri*, kterým se říká *Gion bajaši*. Nejdůležitějším a největším z celkem 32 *jamaboko* (každá má na internetu svou homepage!) je přítom tzv. *Naginataboko*. Do té nastupuje hlavní *čigo*, chlapec, který hraje zásadní roli v nejdůležitějších rituálech.

Průběh

některé důležité události

1.–5. 7. Kippu-iri no gi

První rituál - proběhne organizační schůzka všech, kteří při Gion macuri zastávají nějakou důležitou úlohu. Otevírají se sklady, ve kterých jsou uloženy vozy a šintóističtí kněží se modlí za zdárný průběh *macuri*.

1. 7. Naginata hokočó o-sendo

Čigo za doprovodu lidí ze čtvrti, které patří *Naginataboko* (*Naginatabokočó*) navštíví svatyni Jasaka, aby božstvům oznámil, že se ujímá své role. Skupina třikrát z prava obejde hlavní síň svatyně *honden*.

2. 7. Kudžitorišiki

Na městském úřadě se koná losování o pořadí 25 *jamaboko* v průvodu. *Naginataboko* a dalších 6 vozů v losování není zahrnuto, neboť jejich pořadí je vždy stejné. Všechny *jamabokočó* pak navštíví svatyni Jasaka. Losování se koná od roku 1500 a má předjet šarvátkám mezi jednotlivými čtvrtěmi.

5. 7. Naginataboko čigomai hiró

Čigo, oblečen do nádherných pestřích šatů, předvádí tradiční tanec *čigomai*.

10. 7. Mikošiarai

Večerní omývání přenosné svatyně *mikoši* ráno načerpanou vodou z řeky Kamo. Voda smývá zlo a očista je znamením příprav k uctění *kami*. Do *mikoši* večer 15. července za zhasnutých světel usednou tři božstva uctívána ve svatyni Jasaka; Susanoo no mikoto (bůh vichřice, zemědělství a nemoci), jeho manželka Kušinadahime a jejich osm dětí, Jacušašira no miko no kami, aby se 17. července večer vydala na cestu ze svatyně. Za všechny se rituálně omývá jen ta, do které usedne Susanoo. Za svitu lucern nesou *mikoši* ze

svatyně Jasaka k mostu Šidžóóhaši. Omývání *mikoši* se vždy účastní velký počet lidí.

10.–12. 7. Jamabokotate

Jednotlivé čtvrti začínají montovat své *hoko* a *jama*, které se kvůli uskladnění vždy po skončení *macuri* rozkládají na části. Používají silná slaměná lana (velice stará technika *nawagarami*), ale žádné hřebíky. Na jeden vůz potřebují kolem 5 kg lana. 14. července je hotovo.

12.–13. 7. Jamaboko hikizome

Za povzbuzujících pokriků „*enjaraja!*“ se vozy zkušebně uvádějí do pohybu. Muži, ženy, děti, místní i cizí táhnou společnými silami za dlouhá lana. Veselou atmosféru doplňuje hudba Gionbajaši.

13. 7. Naginata hoko čigo šasan

Hlavní *čigo* navštíví svatyni Jasaka. Počínaje tímto dnem se jeho nohy nesmí dotknout země, a tak jej muž, kterému se říká *góriki* („silák“) vynese na bílého koně. Za doprovodu velkého procesí pak po ulici Šidžó míří ke svatyni, kde se *čigo* účastní očišťovacích rituálů. Od té chvíle až do 17. 7. musí udržet rituálně čisté tělo i duši, například nesmí jíst maso. V souladu s tradicí také nesmí přijít do styku s žádnou ženou, neboť ženy jsou považovány za rituálně nečisté. Starají se o něj výhradně muži a dokonce ani jídlo mu v tyto dny nepřipravuje matka, ale otec.

14.–16. 7. Jojoijojama, jojoijama a jojijama

Tři dny předcházející nejdůležitějšímu dni. Probíhá příprava a výzdoba *hoko* na druhý den. Hraje hudba Gion bajaši, *hoko* jsou krásně osvětlené a návštěvníci si u nich pro štěstí mohou koupit koláčky *čimaki* či amulety *omamori*. Nevidanou zajímavostí těchto dní je tzv. *bjóbu macuri*, při kterém měšťané u vchodu vystavují své poklady, nejčastěji bohatě dekorované skládací zástěny *bjóbu*. Mnohé z těchto uměleckých děl jsou předměty nevyčísitelné hodnoty. Návštěvníci mají také příležitost nahlédnout do starých

kjótských domů, které jsou úzké, ale jejich interiéry se rozprostírají do dálky.

15. 7. Jomija macuri

Koná se rituál, při kterém se božstva ze svatyně přesunou do přenosné svatyně *mikoši*. Průvod následující den půjde božstvům v ústrety.

17. 7. Jamaboko džunkó

Macuri vrcholí fascinujícím průvodem *jamaboko* hlavními ulicemi Kjóta, na který se přijíždí podívat obrovské množství lidí z celého Japonska. Patří na seznam nemotných památek UNESCO. Průvod, v jehož čele jede vždy *Naginataboko*, vyrazí v 9 hodin ráno od křižovatky ulic Šidžó a Karasuma. U Šidžófujačo, na severní a jižní straně, je mezi bambusové větve pověšeno lano, tzv. *šimenawa*, které vyznačuje posvátný rituálně čistý prostor. Ještě než do něj průvod vstoupí, přetne *čigo šimenawu* dlouhým mečem. Další zajímavou podívanou jsou nesmírně náročná vytáčení vozů v zatáčkách, které doprovází dynamická hudba. Koly vozů se najede na mokré bambusové kolíky a tahem za lana se po nich nechají sklouznout do zatáčky.

Když průvod dorazí k cíli, musí se vozy okamžitě opět rozmontovat, protože v *hoko* je soustředěna choroba a musí být odstraněna. Posláni hlavního *čigo* je u konce, ale svátek pokračuje a svých úkolů se ujmají další dva chlapci, *Kuze* a *Komagata čigo*, kteří večer doprovázejí *mikoši*.

Šinkóšai

Rituál, při kterém božstva Gion v *mikoši* opouštějí svatyni a putují spolu s velkým procesím každé jinou cestou ke stanovišti *otabišo* v Šidžó Teramači. Nosítka s *mikoši* jsou velká a těžká; musí je nést dohromady několik stovek mužů. Ti u cíle s nosítky podle rytmu činelů a pokřiků velice energicky, až agresivně pohybují. Mohlo by se zdát, že jde o projev neúcty k božstvům, ale naprostý opak je pravdou; tento zaklínací akt má ještě více povznést duši *kami*.

24. 7. Kankósai

Rituál, při kterém se nosítka s božstvy vrací zpátky do svatyně.

24. 7. Hanagasa džunkó

Průvod pestrých „květinových deštníků“ s tanečnický a hudebníky je ukázkou tradičního scénického umění. Začíná i končí u svatyně Jasaka, trvá asi 2 hodiny. *Jamaboko* prý na začátku měly tvar těchto deštníků a jejich průvod má dnes připomenout něco z původní podoby Gion macuri. Spou s deštníky jdou v průvodu také ženy s květinovými klobouky, gejši, tanečnicki předvádějící volavčí tanec a lívi tanec, celkem asi tisíc lidí.

31. 7. Ekidžindža nagošisai

Poslední rituál k příležitosti Gion macuri. Na bráně *torii* před svatyní Eki džindža v komplexu svatyně Jasaka je připevněn velký věnec *činowa* o průměru přes 2 m. Účastníci Gion macuri, ale i návštěvníci areálu jím procházejí, vzdávají díky za zdárny průběh svátku a modlí se za pevné zdraví.

Kromě výše uvedených událostí patří ke Gion macuri například také čajové obřady kjótských čajových škol, frašky *kyógen*, koncert loutny *biwa* a jiná představení, vše v areálu svatyně Jasaka a s cílem uctít božstva.

V průběhu dějin docházelo v podobě Gion macuri k různým změnám, ale základní prvky zůstávají stejné. Tim nejdůležitější jsou tři božstva uctívána ve svatyni Jasaka (božstva Gion). Stejně jako na počátku, i v současné době tato božstva v době svátku usedají do nosítek *mikoši*, aby se vydala na cestu ze svatyně, tj. území *kami*, na území lidí. Na cestě je doprovází dva chlapci z řad obyvatel Kjóta, kteří v době svátku vykonávají důležitou funkci poslů božstev. Po sedmi dnech mezi lidmi, v malých stavbách, kterým se říká *otabišo*, se okruhem skrz město vracejí zpátky do svatyně.

天神祭

Tendžin macuri

Kde: Ósaka

Kdy: v období od konce června do 25. července

<http://www.tenjinsan.com/tjm.html>

Slavnosti Tendžin macuri se pořádají ve všech svatyních v Japonsku, které jsou zasvěceny zbožštělé postavě učence Sugawary Mičizaneho.

„Tendžin“ se původně říkalo božstvu nebes (*ten*), které ovlivňuje růst rýže i ostatních plodin a má také povahu božstva hromů a blesků. V 10. století prošel tento přírodní kult změnou a jako Tendžin začal být posmrtně uctíván Sugawara no Mičizane (845–903), významný šlechtic a učenec období Heian, který byl kvůli pomluvám svého politického rivala poslán do vyhnanství do Dzaifu na ostrově Kjúšú, kde brzy zemřel. Krátce po jeho smrti postihlo tehdejší hlavní město Kjóto mnoho neštěstí v podobě bouří, sucha a epidemií, při kterých zemřelo několik Mičizaneho odpůrců. Lidé začali věřit, že katastrofy na ně sesílá rozhněvaná duše ukřivděného Mičizaneho. Začali jej uctívat jako božstvo hromů a blesků místo původního Tendžina a aby si jej udobřili, postavili mu v Kjótu svatyni Kitano tenmangú. Neštěstí postupně ustala a kult Tendžina se dále transformoval, tentokrát do božstva vzdělanosti. Dnes je v celém Japonsku kolem deseti tisíce *tenmangú*, svatyní věnovaných duši Sugawary Mičizaneho. Studenti do nich chodí prosit zejména o úspěchy při přijímacích zkouškách.

Tendžin macuri se konají vždy 25. července, v přibližný den Mičizaneho smrti. Nejznámější ze všech a zároveň vedle kjótského Gion macuri a tokijského Sannó macuri jeden ze tří největších

japonských *macuri* je Tendžin macuri při svatyni Ósaka tenmangú s tradicí delší než tisíc let. Když jel Sugawara Mičizane v roce 901 z Kjóta do Dzaifu, zastavil se cestou v místní svatyni, která je dnes součástí komplexu Ósaka tenmangú. Za 50 let poté před ní prý z čista jasna vyrostlo sedm borovic, jejichž koruny každou noc vyzařovaly zlaté paprsky. Po těchto záhadných událostech tehdejší císař Murakami rozhodl, aby se zde začal jako hlavní božstvo uctívat Sugawara Mičizane. Stejně jako v každé japonské svatyni, i zde se kromě hlavního božstva uctívá několik dalších, které s hlavním nějakým způsobem souvisejí.

Tradice dnešního *macuri* začala o dva roky později, v 5. roce éry Tenraku (951). Tehdy za účelem ochrany před epidemií hrozcí v létě poslali po řece Ókawa posvátnou halapartnu jako symbol

kami a místo, kam je voda zanesla rituálně očistili, aby se mohlo stát dějištěm *macuri*. Halapartně naproti vyslali loď. (Tento akt se údajně stal počátkem šintoistického rituálu posílání halapartny po vodě – *hokonagaši šindži* a vypravování lodí s posvátným předmětem z místa, kde byl trvale uložen – *funatogjo*.) Od té doby se tato slavnost konala každoročně. Postupně se zvyšoval počet lodí a celá událost nabývala na rozměrech. Tendžin macuri se několikrát ve své historii nekonal jen kvůli událostem, jakými byly nepokoje kolem restaurace Meidži ve druhé polovině 19. století, přestavba svatyně Ósaka tenmangú, epidemie cholery, smrt císaře Meidžiho, japonsko-čínská válka či druhá světová válka.

Průběh

Den předcházející *macuri* se nazývá *jomija*. Tento den je věnován různým přípravným obřadům. Ve svatyni od rána probíhají modlitby za zdárny průběh *macuri*. Kolem osmé hodiny začíná tzv. *hokonagaši šindži*. Na řeku Dódžima je vypravena loď, ze které asi jedenáctiletý chlapec po proudu symbolicky pošle posvátnou halapartnu. Odpoledne po čtvrté hodině prochází městem průvod hráčů na bubny *taiko* a za pochodu se předvádí tradiční lívi tanec. Přípravy pro hlavní den jsou dokončeny.

Následující den, kterému se říká *honmija*, zní ve svatyni od rána orchestr tradičních nástrojů a předvádí se dračí tanec. Odpoledne se koná rituál, při kterém se božstvo ze svatyně přemístí do nosítek *hóren*, které zdobí soška fénixe.

Následují dvě nejdůležitější události z celého Tendžin macuri – poutí po souši *rikutogjo* a plavba po řece *funatogjo*. Nejprve se dav až tři tisíců lidí rozdělí na tři části vydá na cestu k řece dlouhou asi 3 km. V popředí jdou hráči na bubny *taiko* oznamující příchod průvodu, za nimi na koni osoba průvodce v podobě bájněho boha Sarutahiko, následují nosítka s halapartnou, která má rituálně pročistit cestu, dále vozy s hudebníky, loutka tančícího lva, dívky v kostýmech palácových služebných *uneme*, dětské postavy, vůz s knihami Sugawary Mičizaneho, za nimi chlapci vedoucí krávu. Ve druhé skupině jsou především předměty, které používal Sugawara no Mičizane, jako například vůz *ohaguruma*, ve kterých se vozila šlechta doby Heian, Mičizaneho meč, sloužící s velkým slunečníkem a deštníky pro Mičizaneho a konečně *hóren* s duší Mičizaneho. Ve třetí části průvodu nesou další nosítka *tamamikoši* s duší dalšího uctívaného božstva, *tedžikaraó no mikoto* (božstvo síly) a nosítka

ótorimikoši, nesoucí božstvo *Nomi no sukune* (božstvo zápasu *sumó*). Ještě cestou se průvod rozdělí, v obou částech rozšíří a každá část nastoupí v jiných místech do lodí, aby si pak pluly naproti. Celkem ve stovce lodí pluje asi deset tisíc lidí. Po šesté hodině začíná *funatogjo*, okružní plavba dlouhá asi 7 km. Lodě jsou rozděleny do dvou skupin, přičemž v první skupině pluje loď s nosítky *hóren*, *ohaguruma*, *ótorimikoši*, *tamamikoši*. Tato skupina, reprezentující božstvo, se míjí s druhou, složenou z obyvatel města. V tento důležitý moment obyvatelé Mičizaneho ukazují, že žijí v blahobytu. Na jejich lodi je například pódium pro divadlo *nó*, předvádějí se tance, zní tradiční hudba *kagura*. Na lodi převážející *hóren* se odehrávají různé rituály za přízeň božstva pro místní obyvatele. Po setmění *macuri* vrcholí ohňostrojem na řece.

Po skončení *funatogjo* se všechno vrací na své místo. Ve svatyni probíhá rituál, při kterém se božstvo přesouvá zpátky do hlavní síně svatyně.

Květinový festival v Hirošimě

Kde: Hirošima (pref. Hirošima)

Kdy: 3.–5. května

<http://www.hiroshima-ff.com/>

Když v roce 1975 profesionální baseballový tým Hiroshima Toyo Carp vyhrál Centrální ligu, konala se u této příležitosti slavnostní přehlídka, jíž se zúčastnilo na tehdejší dobu neuvěřitelných 300 tisíc lidí. Tato událost se stala inspirací pro festival květin, hudby a tance, kterého by se mohli účastnit všichni místní obyvatelé. S přispěním obchodní komory pak začal v roce 1977 dnešní Květinový festival, „FF“ či „Furawá“. Stal se největší místní událostí, která každoročně přiláká více než 1,5 milionu lidí a k vysoké návštěvnosti přispívá ideální termín festivalu během tzv. Zlatého týdne, kdy na sebe navazuje několik dní volna. Hlavními tématy festivalu jsou vždy mír, příroda, kultura a mezilidské vztahy. Dalo by se říci, že tento veselý jarní a probouzejícím se životem překypující festival tvoří jakýsi protipól poklidné modlitbě za mír při pietním aktu u Mírového památníku v Hirošimě, kterým si Japonsko 6. srpna připomíná svržení atomové bomby na Hirošimu.

Květinový festival se skládá z několika hlavních atrakcí, které se odehrávají na Mírové třídě

a v Mírovém parku. Je to zejména velký průvod květinových vozů a místních obyvatel 3. května, poměrně nově také tančící průvod Kinsai YOSAKOI 5. května a různá představení a koncerty v podání mnoha celebrit, která probíhají od 3. do 5. května na přibližně třiceti pódiích a asi sedmdesáti volných prostranstvích. V posledních letech se k této události přidal také zvyk klást do blízkosti Mírového památníku papírové lucerničky s mírovým poselstvím. Od roku 2008 patří k festivalovému průvodu také šedesát obřích osvětlených jeřábů složených z papíru*, kterým se říká *orizuru mikoši*. Doprovodné akce se konají

také v budově NTT, v obchodní pasáži Kami-jačó Šareo, na hirošimském hradě, v prefekturním úřadě a na mnoha dalších místech. Městem projíždějí vláčky společnosti Hiroshima Electric Railway, které bohatě zdobí živé květiny. V době, kdy neprochází průvody se v ulici předvádějí lidové tance a přetahovaná *cunahiki*. Tradičním zpestřením festivalu jsou tři květinové královny, jejichž výběr z řad půvabných obyvatelek Hirošimy probíhá v několikaměsíčním časovém předstihu. Květinové královny se podílejí na propagaci festivalu a účastní se jednotlivých akcí.

*) Jeřábi z papíru jsou symbolem míru.

阿波踊り

Awaodori

Kde: Tokušima (pref. Tokušima)

Kdy: 12.–15. srpna

<http://www.awaodori.net/>

Awaodori, až do počátků éry Šówa nazývaný „*Awa no bon odori*“, je varianta tradičního tance *bon odori* typická pro prefekturu Tokušima (dřívejší název oblasti byl Awa) a zároveň jedno z nejvýznamnějších lidových umění s tradicí dlouhou přibližně 400 let. Awaodori ve městě Tokušima

se účastní vždy velké množství lidí a počítá se mezi tři největší *macuri* ostrova Šikoku. Vedle Nišimonai bon odori (prefektura Akita) a Gudžó odori také patří mezi tři největší japonské *bon odori*. Choreografie tance není náročná; říká se, že k Awaodori stačí zvednout ruce a rozhybat nohy. Tančí se za doprovodu tradičních hudebních nástrojů jako *šamisen*, *taiko*, *kane* a *bičiriki*.

Počátky Awaodori provází příběh o veselici na oslavu dostavby tokušimského hradu roku 1585. Vojevůdce Iemasa Hačisuka lidem nabídl velké množství sake, ti se opili a začali hromadně tančovat. Awaodori vychází z lidových tanců *odori nenbucu* (odvozené z buddhistické invoka-

ce doprovázené tancem a hudebními nástroji) a zejména pak z tzv. *šóryó odori*, tanců, kterými se koncem svátku mrtvých (*o-bon*) vyprovázely duše zemřelých z návštevy příbýtků svých rodin zpět na onen svět. Největší rozkvet Awaodori zaznamenalo v období Edo a zejména v první polovině 19. století, kdy se mezi používané nástroje zařadil *šamisen* a původní melodie s improvizovaným textem doplnily populární písně, jako například *Jošiko no buši*. Awaodori se v této podobě dochovalo dodnes. V době Meidži nabylo Awaodori na okázalosti díky místním obchodníkům s indigem a začaly se účastnit i gejši. Za války se Awaodori nekonalo, ale po ní bylo pro obyvatele Tokušimy symbolem obnovy.

Průběh

Za doprovodu *šamisenu*, malých gongů *kane*, flétny *jokobue* a dalších nástrojů tvoří jednotlivé skupiny lidí (tzv. *ren*) tančící průvod a ty nejznámější rytmicky provolávají *Jošikono buši* „*Érajačča, érajačča, joi joi joi joi, odoru ahó ni miru ahó, onadží ahó nara odoranja son son*“, neboli „blázen, kdo tančí, blázen, kdo jen čumí, když jsou oba stejní blázni, škoda netančovat“. Většina účastníků však volá jen „*jattosá jattosá*“.

Celkem se účastní asi tisíc *ren*, z nichž vždy kolem 350 patří k nějaké firmě. Zahrneme-li i náhodné tanečnický, kteří se přidají až na místě, napočítáme při Awaodori i několik desítek tisíců lidí.

Muži tančí v kabátku *happi* (*hanten odori*) nebo v lehkém kimonu *jukata* (*jukata odori*) a někteří v ruce drží ještě kapesníček *tenugui* či vějíř *učíwa*. Jejich tanec působí žertovně. Naproti tomu ženy tančí v zvláštním způsobem upravené *jukatě*, na hlavě mají až do obličeje posazený zvláštní slaměný klobouk a na nohách dřeváky *geta*. Koketní způsob tance podtrhuje silné nalíčení.

博多どんたく

Hakata dontaku

Kde: Fukuoka (pref. Fukuoka)

Kdy: 3.–4. květen

<http://www.hakatayamakasa.com/>

Hakata dontaku se koná každoročně 3. a 4. května v přístavním městě Fukuoka na ostrově Kjúšú. Každoročně přiláká více než dva miliony lidí a je tak vůbec nejnavštěvovanějším *macuri*. Částečně díky tomu, že se koná během několikadenního volna ve Zlatém týdnu. Spolu s Hakata gion jamakasa se zároveň řadí k nejdůležitějším svátkům v oblasti Fukuoky a Hakaty.

Historie Hakata dontaku sahá do roku 1172, kdy obyvatelé Hakaty v upomínku na dobrou vládu zesnulého vojevůdce Taira no Šigemori uspo-

řádali novoroční hudební a taneční představení (*hakata macubajaši*). Záznamy hovoří také o tom, že koncem 16. století lidé začátkem roku chodili do sídla svého pána Kobajakawy Hideakiho a na jeho počest zde předváděli *macubajaši*. Až do období Meidži (1868–1912) tradice pokračovala jako příležitost k setkání dvou sousedních měst Hakaty a Fukuoky. Měšťané, vesničané a profesionální umělci procházeli ulicemi a v sídlech vlivných osob předváděli různá tanečně-hudební vystoupení. Velký rozkvět zaznamenala tato tradice v zlatém věku měšťanské kultury období Edo, kdy se vyvinula v průvod k hradu, v jehož čele jela na koni trojice bůžků štěstí a blahobytu – Fukudžin, Ebisu a Daikoku. V pátém roce éry Meidži byla nákladná sláva z úsporných důvodů zakázána, ale lidé tradici zachovali pod změněným názvem „dontaku“, který je odvozen od holandského „zondag“ (neděle, sváteční den).

長崎くんち

Nagasaki kunči

Kde: Nagasaki (pref. Nagasaki)

Kdy: 7.–9. října

<http://nagasaki-kunchi.com/>

Nagasaki kunči je podzimní slavnost ve svatyni Suwa v Nagasaki, který se koná tři dny od 7. do 9. října. Od roku 1979 patří mezi Významné nemotné památky lidové kultury.

Existují dvě verze původu nezvyklého slova *kunči* v místním nářečí. Původně mohlo jít o *kunči*, tedy den, kdy se božstvům předkládají obětiny (供日) na znamení díky za úrodu, ale název

je pravděpodobněji odvozen od jiného významu stejného slova, a sice „9. den“ (九日) 9. měsíce čínského kalendáře, na který připadal starý čínský svátek dvou devítek. Až do roku 1874 se Nagasaki kunči konalo 9. září.

Za počátek slavnosti se považuje rok 1634, kdy dvě prostitutky, Takao a Otowa, zatančily před svatyní Suwa místním ochranným božstvům obětní tanec na melodii z divadla *nó* zvanou *Ko-mai*, čímž inspirovaly obyvatele celého Nagasaki. Místní vrchnost slavnost podporovala, aby zabránila růstu počtu křesťanů a událost tak rok od roku nabývala na okázalosti. K obětním tancům postupně přibýlo mnoho exotických prvků svědčících o vlivech zejména portugalské, holandské a čínské kultury. Slavnost nezapře povahu města, které vyrostlo díky obchodu.

Dnes během Hakata dontaku tančí ulicemi Fukuoky průvod lidí všech věkových kategorií, oblečených do pestrých kostýmů. Někteří hrají na strunný nástroj *šamisen*, jiní na bubny *taiko*, další tlučou o sebe dvěma *šamodži*, dřevěnými naběračkami na rýži. Šamodži symbolizuje spontaneitu události; ženy, které se nechají vtáhnout do rytmu tančícího průvodu procházejícímu kolem jejich domů, zanechají příprav oběda a přidávají se.

Průběh

První den ráno se skupina *macubajaši* shromáždí před svatyní Kušida, aby všichni její členové před tím, než začnou procházet městem podstoupili očišťovací rituál. Daikoku (tlustoučký bůh zemědělství, na levém rameni má pytel s obilím), Ebisu (bůh rybolovu a obchodu, nese rybářské náčiní) a Fukurokuđžu (bůh štěstí, bohatství a charakterizuje jej dlouhý vous a berla) na koních vyrážejí od svatyně v doprovodu vystrojeného dětského procesí. Dopoledne se v Bayside Place Hakata Pier odehrává zahájení slavnosti. Od deseti hodin dopoledne až do osmi hodin večer pak na 30 pódiích rozmístěných v centru města probíhají taneční vystoupení souborů, kterým se říká *dontakutai*. Od jedné hodiny odpoledne se z ulice Meidži stane pěší zóna. Začíná zde průvod *tórimon* v čele s členy *macubajaši*, které následují důležité osobnosti, členové spolků a zástupci různých podniků, kterých se každoročně účastní na 400. V přední části průvodu nechybí starosta města, prefekturální guvernér, dále čerstvě zvolená Miss Fukuoka, orchestr prefekturální policie, kolona aut ozdobených neonovými „květy“ a oddíly *dontakutai* ve starodávných kostýmech. Průvod Hakatou, který se zastaví až v sedm večer, lze zdarma pozorovat z ulice. K dispozici jsou také zpoplatněné vyvýšené lóže. Hraje se na bubínky, nechybí mažoretky.

Druhý den, 4. května, průvod prochází Fukuokou. Stejně jako předchozí den, obchází *macubajaši* různé instituce a podniky v centru města a *dontakutai* tančí na pódiích. Přehlídka na tzv. prostranství *dontaku hiroba* začíná ve tři hodiny. Přibližně od šesti hodin je toto hlavní jeviště přístupné všem zájemcům a koná se hromadný tanec. Od osmi do devíti v Hakata Pier probíhá závěrečný program.

Dnes se účastní vždy vybraný počet z celkem 59 menších územních celků Nagasaki. Jsou rozděleny do sedmi skupin, které se vždy po roce střídají. Každá čtvrt si tak zatančí jednou za 7 let. Těm, které tančí, se říká *odorioč*. Nácvik programu zahajují už 1. června.

Průběh

Slavnost začíná obětním tancem za zvuků bambusových petard na prostranství před svatyní Suwa. Každé *odorioč* předvádí kromě tanců zvaných *hóno odori* také rozmanité druhy dalších atrakcí – průvodů s využitím několika druhů alegorických rekvizit (*hikimono*, *kacugimono*, *tórimono*).

Hikimono

Veliké vozy, které vypadají většinou jako čínské nebo holandské lodě na kolech, odtud také jejich název *fune*.

Kacugimono

Velká a těžká nosítka, která musí být přenesena mnoha nosiči najednou, například *taikojama* (*mikoši* s bubny *taiko*) o váze jedné tuny. Patří sem také drak, se kterým manipuluje několik nosičů při dračím tanci *džaodori*. Tyto rekvizity nejsou jen součástí průvodu, jak bývá obvyklé u jiných *macuri*. V Nagasaki se s nimi dělají různé akrobatické a velmi dynamické kousky.

Tórimono

Průvody lidí v nádherných kostýmech, např. knízat *daimjó*, vojáků, mnichů apod.